

วิเคราะห์บทบาทของโทรทัศน์ ในการกำหนดประเด็นชี้นำทางการเมือง

การศึกษาในบทนี้ เป็นการศึกษารายการโทรทัศน์ที่มีส่วนในการชี้ นำประเด็นทางการเมือง ในช่วงก่อนการเลือกตั้ง 13 กันยายน 2535

จากการศึกษาในบทที่ 4 รายการทางโทรทัศน์ทั้ง 4 รายการได้มีการหยิบยก ประเด็นทางการเมือง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงบทบาทในเชิงชี้นำทางการเมืองที่แต่ละรายการ ได้พยายามจะกำหนดให้ผู้ชมหรือผู้รับสารให้ความสนใจในประเด็นนั้น เพื่อใช้เป็นข้อ พิจารณาตัดสินใจลงคะแนนเลือกตั้ง 13 กันยายน 2535

จากการวิเคราะห์รูปแบบและการนำเสนอเนื้อหาของรายการที่เกี่ยวกับประเด็น ทางการเมืองแล้วพบว่า ทั้ง 4 รายการมีรูปแบบและเนื้อหาเกี่ยวกับประเด็นทางการเมือง ที่คล้าย ๆ กัน จะแตกต่างกันก็เพียงว่าแต่ละรายการหยิบยกประเด็นใดมานำเสนอบ่อยครั้ง หรือเน้นให้ความสำคัญ โดยการกล่าวถึงอย่างต่อเนื่องมากกว่ากัน สำหรับประเด็นเนื้อหา ทั้ง 4 รายการที่ได้นำเสนอ คือ

1. ประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับนโยบายของพรรคการเมือง

รายการซีพจรการเลือกตั้งได้หยิบยกประเด็นปัญหาเกี่ยวกับนโยบายทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองมาเสนอในรูปแบบของการรายงานพิเศษ โดยเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ทรรศนะนักวิชาการและผู้เกี่ยวข้อง และนโยบายของแต่ละ พรรคในการแก้ปัญหาเหล่านั้น โดยทางรายการจะให้ความสำคัญด้านปัญหาสังคมมากกว่า ได้แก่ ปัญหาสตรีและเด็ก ปัญหาโรคเอดส์ และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

รายการเส้นทางสู่สภาเลือกตั้ง' 35 ได้หยิบยกประเด็นปัญหาเกี่ยวกับนโยบาย ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองมาเสนอในรูปแบบของการสัมภาษณ์นักการเมืองที่ สมัคร สส. โดยทางรายการจะให้ความสำคัญกับปัญหาการเมืองมากกว่า ได้แก่ นโยบาย การร่วมพรรคเพื่อจัดตั้งรัฐบาลหรือความพร้อมของหัวหน้าพรรคในการเป็นนายกรัฐมนตรี

รายการช่อง 9 สัจจรสู่นามเลือกตั้ง ได้หยิบยกประเด็นเกี่ยวกับนโยบาย ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมมาเสนอในรูปแบบคำถามให้นักการเมืองที่ร่วมเป็นวิทยากร ตอบ จะเป็นปัญหาตามพื้นที่ที่ไปดำเนินรายการ เช่น ที่จังหวัดนครสวรรค์ จะถามปัญหา

เกี่ยวกับบึงบอระเพ็ด (ด้านสิ่งแวดล้อม) สำหรับปัญหาด้านการเมืองที่ทางรายการให้ความสำคัญ โดยหยิบยกเป็นประเด็นให้แต่ละพรรคตอบทุกครั้ง ก็คือ ประเด็นเกี่ยวกับนโยบายการร่วมกันจัดตั้งรัฐบาลและความพร้อมที่จะเป็นนายกรัฐมนตรีของหัวหน้าพรรค เช่นเดียวกับรายการเส้นทางสู่สภาเลือกตั้ง' 35

รายการเดินหน้าหาผู้แทน ได้หยิบยกประเด็นปัญหาการเมืองมาเสนอในรูปแบบสัมภาษณ์ และการเสนอช่วงข่าวเจาะ โดยยกประเด็นการร่วมพรรครัฐบาลเดิม (พรรคมาร) กับพรรคฝ่ายค้านเดิม (พรรคเทพ) จะรวมกันได้หรือไม่ อันสืบเนื่องจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ แต่ละพรรคมีนโยบายร่วมกันจัดตั้งรัฐบาลอย่างไร หรือคนที่ถูกยึดทรัพย์จะร่วมรัฐบาลได้หรือไม่ เป็นต้น ซึ่งเนื้อหาจะคล้ายกับประเด็นที่รายการเส้นทางสู่สภาเลือกตั้ง' 35 และรายการช่อง 9 สัญจรสู่สนามเลือกตั้ง หยิบยกมาเสนอ

2. ประเด็นเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางในการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย

รายการชีพจรเลือกตั้ง ได้หยิบยกประเด็นนี้ในรูปแบบรายงานพิเศษถึงการทุจริตเลือกตั้งรูปแบบต่าง ๆ และการสัมภาษณ์นายอานันท์ ปันยารชุน เกี่ยวกับคุณสมบัติ สส.ที่ดี ซึ่งการหยิบยกเนื้อหาดังกล่าวนี้มาเสนอผู้ชมเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาเลือกผู้แทนที่ดี รวมทั้งให้เข้าใจถึงการเลือกตั้งที่ถูกต้องในระบอบประชาธิปไตย มีลักษณะอย่างไร

รายการเส้นทางสู่สภาเลือกตั้ง' 35 ได้หยิบยกประเด็นนี้มาเสนอในรูปแบบของการให้ความรู้โดยนักวิชาการด้านกฎหมายทุกครั้งที่ออกอากาศ ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น รวมทั้งมีการรายงานข่าวการทุจริตเลือกตั้งที่เกิดขึ้นและองค์กรกลางหรือเจ้าหน้าที่จับได้มาเสนอสั้น ๆ ซึ่งการหยิบยกความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเลือกตั้งและลักษณะการกระทำที่ผิดกฎหมายดังกล่าวมาเสนอผู้ชมนี้ ทำให้ผู้ชมทราบและเข้าใจแนวทางการเลือกตั้งที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้นนั่นเอง

รายการช่อง 9 สัญจรสู่สนามเลือกตั้ง ได้หยิบยกประเด็นเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักการเมืองบางคนที่มีการซื้อเสียงมาเสนอมากกว่าจะเป็นการให้ความรู้ โดยหยิบยกประเด็นประกาศรายชื่อ 145 คน ที่องค์กรกลางวให้จับตามอง มาเป็นประเด็นคำถามให้วิทยากรที่เป็นผู้สมัคร สส. ที่เกี่ยวข้องตอบ หรือหยิบประเด็นข่าวทุจริตการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นในขณะนั้นมาเป็นประเด็นถาม เป็นต้น

รายการเดินหน้าหาผู้แทน ได้หยิบยกประเด็นเนื้อหาดังกล่าวมาเสนอในรูปแบบของละครและมิวสิควิดีโอ สะท้อนความจริงให้ผู้ชมทราบว่าหากขายเสียงก็จะได้คนไม่ดี มาเป็นผู้แทน มาสร้างปัญหาแก่บ้านเมือง และเน้นให้ความสำคัญต่อการซื้อขายเสียงว่า

เป็นแนวทางที่ไม่ถูกต้องในระบอบประชาธิปไตย โดยการเสนอสปอตเชิววิทยากรไม่เลือกคนชื่อเสียงออกอากาศ ก่อนเข้าสู่รายการทุกครั้ง เสมือนเดือนผู้ชมให้ไม่เลือกคนชื่อเสียง

3. ประเด็นเนื้อหาเกี่ยวกับความขัดแย้งของการเมือง

รายการซีพจรเลือกตั้ง ได้หยิบยกเพียงประเด็นเดียวมานำเสนอ คือประเด็นเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 ซึ่งมีความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมือง 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายรัฐบาลเดิม (พรรคมาร) กับฝ่ายค้านเดิม (พรรคเทพ) จากการติดตามการหาเสียงของ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เพียงครั้งเดียวเท่านั้น

รายการเส้นทางสู่สภาเลือกตั้ง 35 ได้หยิบยกประเด็นเนื้อหาความขัดแย้งจากเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 มาเป็นคำถามในการถามหรือสัมภาษณ์ความเห็นของผู้สมัคร สส. ที่ร่วมรายการ เช่น คำขวัญของพรรคการเมืองที่เป็นฝ่ายตรงข้ามกันในพื้นที่ที่ กทม. พรรคประชากรไทยกับพรรคพลังธรรม เป็นต้น

รายการช่อง 9 สัจจรสู่สนามเลือกตั้ง ได้หยิบยกประเด็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมือง และระหว่างนักการเมืองที่เป็นคู่แข่งกันในพื้นที่เดียวกัน ซึ่งจะได้คำตอบที่ขัดแย้งกันทุกครั้ง รวมทั้งนำประเด็นเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 มาเป็นประเด็นถาม เช่น ถามว่า หัวหน้าพรรคชาติไทยบอกว่าให้ลืมเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม หัวหน้าพรรคพลังธรรมบอกว่าอย่าลืม

รายการเดินหน้าหาผู้แทน ได้หยิบยกประเด็นความขัดแย้งซึ่งสืบเนื่องจากเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 มาเสนอหลายรูปแบบในลักษณะตอกย้ำพฤติกรรมของนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม (พรรคมาร) ด้วยการเสนอต่อเนื่องทุกวัน โดยเฉพาะการถามเหตุการณ์และถามนักการเมืองจากเหตุการณ์พฤษภาคมมีพ มานำเสนอเชิงตอกย้ำ เช่น เพลงไตเติลนำรายการ เลือกใช้เพลงล้างบาง โดยเลือกภาพเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม และบุคคลในรัฐบาลชุดพลเอกสุจินดา คราประยูร เป็นภาพประกอบ หรือในช่วงท้ายรายการจะมีการประกาศชื่อและภาพผู้สูญหายหรือเสียชีวิตจากเหตุการณ์ดังกล่าว โดยผู้ดำเนินรายการจะพูดตอกย้ำว่า เสมือนให้รัฐบาลชุดพลเอกสุจินดา ต้องรับผิดชอบ เป็นต้น

4. ประเด็นเนื้อหาเกี่ยวกับผลการสำรวจความนิยม (POLL)

รายการซีพีจอร์เลือกตั้ง ได้หยิบยกเนื้อหาประเด็นผลการสำรวจความพร้อมมาเสนอในรูปแบบการรายงานข่าวเพื่อบอกกล่าวถึงความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผลจากสถาบันต่าง ๆ ที่ได้จัดทำจะออกมาใกล้เคียงกัน คือ พลตรีจำลอง ศรีเมือง และพรรคพลังธรรม ได้อันดับ 1 ก็อาจส่งผลกระทบต่อการสร้างเชื่อมั่นแก่นักการเมืองหรือพรรคการเมืองที่ได้อันดับ 1 ดังกล่าวได้

รายการเส้นทางสู่สภาเลือกตั้ง' 35 ได้หยิบยกเนื้อหาดังกล่าวนี้เสนอในรูปแบบของการสรุปข่าวสั้น ๆ เพื่อบอกถึงความเคลื่อนไหวทางการเมืองเช่นกัน ซึ่งจากการสำรวจความพร้อมที่ออกมาใกล้เคียงกัน ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อการพิจารณาเป็นข้อสังเกตของประชาชนได้เช่นกัน

รายการช่อง 9 สัญจรสู่สนามเลือกตั้ง ได้หยิบยกเนื้อหาประเด็นนี้มาเสนอในรูปแบบคำถามเพื่อเชื่อมโยงไปยังคำตอบเกี่ยวกับสัดส่วนของการรวมพรรคเพื่อจัดตั้งรัฐบาลต่อไป รวมทั้งกรณีพรรคฝ่ายตรงข้ามกันจะรวมกันได้หรือไม่หากจำนวน สส. ที่ได้แต่ละพรรค เช่น งามพรรคพลังธรรมและความหวังใหม่ จะรวมกับพรรคชาติไทย หรือชาติพัฒนา ได้หรือไม่ เป็นต้น

รายการเดินหน้าหาผู้แทน ได้หยิบยกเนื้อหาประเด็นนี้มาเสนอในรูปแบบของข่าวและสัมภาษณ์บ้างเล็กน้อย เพียงผลจากกระทรวงมหาดไทย หน่วยงานเดียวเท่านั้น โดยถามนักการเมืองจากพรรคฝ่ายตรงข้าม คือ พรรคประชาธิปัตย์และพรรคความหวังใหม่

5. ประเด็นเนื้อหาอื่น ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อการเลือกตั้ง

ทุกรายการได้หยิบยกประเด็นคำสั่งโยกย้ายทหารประจำปี ของนายกรัฐมนตรี (นายอานันท์ ปันยารชุน) เพียงประเด็นเดียวมาเสนอ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเลือกตั้งได้ เนื่องจากเหตุการณ์เดือนพฤษภาคมเป็นเหตุการณ์การต่อสู้ระหว่างทหารกับประชาชน ทำให้ภาพลักษณ์ของทหารในสายตาประชาชนจึงไม่ดีเท่าที่ควร ดังนั้นข่าวคำสั่งโยกย้ายดังกล่าวจึงได้รับความสนใจจากประชาชนมากกว่า รายชื่อบุคคลที่อยู่ในข่ายที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์เดือนพฤษภาคมถูกย้ายหรือไม่ ซึ่งบุคคลเหล่านั้นอาจเป็นฐานทางการเมืองให้แก่นักการเมืองฝ่ายรัฐบาลเดิม (พรรคมาร) ก็ได้ หากยังคงมีอำนาจอยู่ใน กองทัพ

ดังนั้นจากประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับการเมืองที่แต่ละรายการได้หยิบยกนำเสนอต่อผู้ชมหรือผู้รับสารนั้น ทำให้สามารถวิเคราะห์บทบาทของรายการทั้ง 4 รายการในภาพรวมได้ว่า

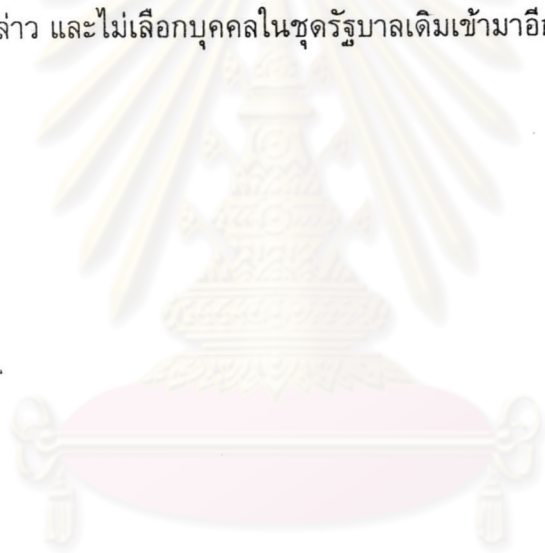
1. รายการซีพอร์เลือกตั้งได้หยิบยกประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับนโยบายพรรคการเมืองในรูปแบบของรายงานพิเศษ โดยเน้นให้ความสำคัญกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ปัญหาสังคมและเศรษฐกิจ มากเป็นอันดับหนึ่งของเนื้อหาในรายการที่ออกอากาศทั้งหมด กล่าวคือ เสนอรายงานพิเศษเกี่ยวกับนโยบายการแก้ปัญหาต่าง ๆ ถึง 5 ครั้ง จากการที่รายการออกอากาศทั้งสิ้น 11 ครั้ง และหยิบยกประเด็นอื่น ๆ มาเสนอบ้างในรูปแบบของการรายงานข่าวสั้น ๆ เท่านั้น ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า รายการซีพอร์เลือกตั้งในฐานะสื่อทางโทรทัศน์นี้ได้ทำหน้าที่ของสื่อในการให้ความรู้แก่ประชาชน โดยได้พยายามชี้้นำให้ประชาชนสนใจต่อประเด็นนโยบายการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นของแต่ละพรรคการเมือง เพื่อใช้เป็นข้อพิจารณาเลือกตั้งผู้แทนราษฎรในวันที่ 13 กันยายน 2535 ต่อไป แต่เนื่องจากนโยบายของแต่ละพรรคการเมืองไม่มีความชัดเจนเป็นรูปธรรม จึงเป็นลักษณะนโยบายกว้างและแต่ละพรรคก็ไม่มีนโยบายหรือหลักการที่แตกต่างกันมากนัก ทั้งทางรายการก็ไม่สามารถเจาะลึกถึงวิธีการแก้ปัญหาจากทุกพรรคการเมืองได้ ทำให้ไม่สามารถชี้้นำให้เห็นความสำคัญของประเด็นดังกล่าวได้เท่าที่ควร

2. รายการเส้นทางสู่สภาเลือกตั้ง' 35 ได้หยิบยกประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับแนวทางในการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยมาเสนอในรูปแบบของการให้ความรู้ในช่วง กฏ กติกา มารยาท โดยนักวิชาการด้านกฎหมายที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ รวมทั้งแทรกในรายการข่าวสั้น ๆ เกี่ยวกับการซื้อขายเสียงที่ถูกจับได้ตามสถานที่ต่าง ๆ อยู่เสมอ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบการเน้นความสำคัญของแต่ละประเด็นที่นำเสนอแล้วพบว่า รายการนี้ให้ความสำคัญกับประเด็นดังกล่าวเป็นอย่างมาก กล่าวคือ มีการเสนอช่วงกฏ กติกา มารยาท ทุกวัน ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า รายการเส้นทางสู่สภาเลือกตั้ง' 35 ในฐานะสื่อทางโทรทัศน์ได้ทำหน้าที่ของสื่อในการให้ความรู้และเตือนประชาชนโดยการชี้้นำให้ตระหนักถึงแนวทางที่ถูกต้องในระบอบประชาธิปไตย นั่นคือการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรม ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อพิจารณาตัดสินใจเลือกตั้งโดยการไม่ขายเสียง ไม่ทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง และช่วยกันเป็นหูเป็นตาระวังพฤติกรรมที่ผิดกฎหมายของผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วย

3. รายการช่อง 9 สัจจรสุนามเลือกตั้ง ได้หยิบยกประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับความขัดแย้งทางการเมือง โดยเฉพาะจากเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม และความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมืองคู่แข่งในพื้นที่ต่าง ๆ มานำเสนอเป็นประเด็นสำคัญ เพื่อโยนไปสู่นโยบายรวมพรรคเพื่อจัดตั้งรัฐบาลของแต่ละพรรคการเมือง มากกว่านโยบายการแก้ปัญหาของบ้านเมือง ซึ่งในการจัดรายการสัจจรสุนามไปตามสถานที่ต่าง ๆ จะใช้ประเด็นความไม่ลงรอยระหว่างพรรคการเมือง

หรือนักการเมืองมาใช้ในการถกถาม เช่น ความไม่ลงรอยระหว่างพรรคประชาธิปัตย์ กับพรรคพลังธรรมในการหาเสียงทางภาคใต้ หรือความขัดแย้งอย่างรุนแรงของพรรคพลังธรรม กับพรรคประชากรไทยที่กรุงเทพมหานคร ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า รายการช่อง 9 สัญจรสู่สนามเลือกตั้ง ได้ทำหน้าที่ของสื่อในการให้ความรู้และเตือนประชาชนโดยการชี้ให้เห็นถึงพฤติกรรมของนักการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงไปมาตลอดเวลาจึงควรติดตามเฝ้าดูพฤติกรรมดังกล่าวอย่างใกล้ชิด เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความจริงใจในการเสนอตัวเข้ามารับใช้ประชาชนบริหารประเทศ

4. รายการเดินหน้าหาผู้แทน ได้หยิบยกประเด็นเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 มาเป็นเนื้อหาสำคัญในการนำเสนอทุกครั้งที่ยายการออกอากาศ พร้อมทั้งยังพูดย้ำเตือนถึงรัฐบาลชุดเดิม (พรรคมาร) ต้องรับผิดชอบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า รายการเดินหน้าหาผู้แทนได้ทำหน้าที่ของสื่อในการให้ความรู้และเตือนประชาชนโดยชี้ให้เห็นถึงเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ รวมทั้งพฤติกรรมของนักการเมืองที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตือนประชาชนมิให้ลืมเหตุการณ์ดังกล่าว และไม่เลือกบุคคลในชุดรัฐบาลเดิมเข้ามาอีก (ล้างบาง)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย